

La margarideta

Las vacas al brabant, laurèrem. ieu apelavi davant. Sabiái pas encara sègre lo brabant, ni lo virar. Al cap de la rega, cossí lo pepin trimava ! Tot lo matin aital. Pensavi pas a res...

« Òu ! arrèsta ! Òu !... » lo pepin cridèt. D'una man, el, teniá lo brabant. Las vacas se plantèron. Un ròc, creguèri ieu, entre cotèl e relha. Demoravi davant las vacas, l'agulhada prèsta.

« Amanç ! i tornèt lo pepin. Vèni veire aici... ». Que i aviá ? Pausèri l'agulhada plan drecha contra lo jo. Me sarrèri del brabant.

« Agacha, fanton, agacha... »

Agachavi. Que vesiaí ? Pas res. Son que la rega dobèrta, la restolha, lo fems...

« Aquí, la margarideta !... »

Just davant lo cotèl, un pè de margaridetas : quatre fuèlhas, una flor, de fems negra tot lo torn...

« Comprenes pas, Amanç... La margarideta prautida e reprautida per nòstres esclòps, per la ròda del carri, pels fèrres de las vacas, empastada de bosa, trempa d'estorrum pudent, lèva lo cap encara, e se dobrís al solelh. Lengòtas blancas de la corona, lo còr es d'aur. Flor la pus mendre, pus mingra flor. Lo cotèl la desraïça, l'aurelha la vira, dins la prigondor negra va tombar. Puèi lo poiridum. Mas ela se ritz encara. Fins a la fin florís la flor... Amanç comprenes ?... »

Joan Bodon. « Lo libre de Catòia », XXVIII

Lo conte del carbonièr

Alara fraire Alòi parlèt :

Per clavar las vòstras contèstas vos vau contar lo conte del carbonièr. Un còp i aviá un carbonièr que viviá dins una paura cabana perduda dins la forèst granda. E aquel carbonièr aviá quatre enfants que demoravan amb el e l'ajudavan tant que podián. Mas lo carbonièr tombèt malaut e coneguèt que seriá lèu l'ora de la sia mòrt. Alara parlèt aital a sos enfants que totes quatre l'assistissían : « Mos enfants, sèm de familha reiala... lo paire del meu paire foguèt getat fòra de son reialme, nòstre reialme... ieu èri sol d'enfant... vosautres sètz quatre... tanlèu que serai mort partiretz, cadun devèrs un vent... aital un de vosautres trobarà lo reialme e lo conquistarà... puèi tornarà aici esperar sos fraires que tornaràn eles sens aver trobat res... e los prendrà amb el dins lo reialme que ne son eiretièrs tant coma el... de tot aquò vos demandi de ne far sagrament. Lo paire moriguèt. Los quatre fraires partiguèron cadun devèrs son vent... »

Fraire Alòi quitèt de parlar. Aquí fraire Matieu demandèt :

« E quin trobèt lo reialme ?... »

Fraire Alòi de dire :

« Sabi pas... Encara cercam. Perque cadun de nosautres sèm un enfant del carbonièr... Ni mai nos sauvarem pas un per un... E mai trobariam lo reialme, nos cal tornar cercar los autres qu'an pas trobat res... per èsser sauvats amassa...

- E se per encàs, demandèt alara Monsenhor de Guiscard, de totes los que cercam se trobava mai d'un reialme ?

Joan Bodon. La quimèra, XV, Part 1a

Lo conte de la feda negra

Encara pus luènh sus la plana verda. Nos tornèrem sèire pr'aquò. Lo pastre me demandèt :

- « Sabes lo conte de la feda negra ?

- Lo conte que jamai n'acaba !...

- Òc. La feda negra que cada cent ans tòrna dins l'estable... »

Lo pastre borrèt la pipa mas la tenguèt dins las mans sens l'alucar. E me parlèt. Mas per qual parlava ? Per el tot sol o per ieu...

« Comprenes, me disiá, de fedas lo meu paire n'aviá, de fedas blancas totes blancas. E quand anhelavan pr'aquò tot còp un anhel negre naissiá. Un anhel que gardàvem pas, jamai... Fedas blancas, arets blancs. Alara perquè naissiá l'anel negre ? Per tota Auvernha un còp èra las fedas èran negras totes. Ò non pas negras coma lo carbon. Borra negra, lana entremesclada. Bisas, bisas, bisetas : la raça del país. D'arets blancs, perquè se'n crompava tantes ? Perqué ? Cambiar la mena del bestial : las gents cresián cambiar de fortuna. E los anhel de nàisser blancs. Tament blancs defòra que semblavan alara que lor sang gardava, en se, los sics totes de la raça vièlha : color de borra o giba del nas. Lor sang gardava... Pas benlèu lo sang, que comprenes pas, mas puslèu la semenilha del mascle e la flor de la feme. D'anelhs alara cossí ne naisserián pas de negres tot còp. Lo congregacion es un jòc : lo jòc de la topina o lo de tira-al-sòrt. Bisa, bisas, bisetas. De me passejar pels pasturals, ieu, e de córrer las fièiras. Causir d'anelhs aici, un aret pus luènh. Vint ans de trabalh e mai. Mas vei aquí, davant nosautres, lo sol tropèl biset de la raça pura. D'Auvernha tota lo sol. Agacha. Mas coneisses pas res a las fedas, tu...

- Blancas o negras, son de fedas.

- Agacha-las. Vei cossí son finas. [...] Bisas, pauras bisetas. Coneisses pas res a las fedas, mas se me compreniás encara... »

[...] Bisas, bisas, bisetas. Lo conte de la feda negra. Mas quin es donc lo pus caluc : ieu o lo pastre ?...

Joan Bodon, *Lo libre dels grands jorns* (III,5)

Lo cocut

... «Defora lo cocut cantava: «Cocut!... Cocut!...» [...]

Fraire Guilhem getèt lo plumalh sus la taula bèla. Capegèt un moment puèi i anèt de sa tirada :

« La cocuda maire va pondre un uòu, solament un uòu, dins lo nis d'un autre aucèl. L'aucèla del nis coa sens se trachar de res. Totes los uòus espelisson. Mas lo cocudòt es lo pus fort. Tanlèu que se pòt bolegar saca defòra los autres aucelons que tomban del nis e s'avalisson. Lo cocudòt bada lo bèc e piula la talent. L'aucèla del nis e son paure diable d'aucèl s'escanan de volar per cercar la vida d'aquel aganit que bada, que bada sens fin, que piula totjorn. E se fa fòrt e gròs. Monta las agulhas. Se vestís. Aquí, fòranisa sens se revirar. L'aucèl e l'aucèla lo vòlon sègre per l'amistosar. Mas el lor escapa. Se joca sus un arbre e quand se tornan sarrar d'el lor crida : Cocut... cocut... Qual es lo cocut alara : l'enganaire o l'enganat ? Lo que s'avida dels autres o qual l'avida ? Nosautres o vos, Monsenhor ? »

Monsenhor de Guiscard semblava pas prene mal aquelas paraulas. Respondèt pas. Demandèt solament : « Explica mai !...

- Un còp èra, los monges de las abadias elegissián lor abat. Aquel abat elegit aviá tot poder sus las tèrras e suls òmes de l'abadiá, tant lo poder esperital coma lo temporal. Mas es vengut un cocut grand, lo rei, que cobesejava las riquesas dels monastiles. Per frau e fòrça s'es reservat lo poder temporal. E ara lo dona a de cocuts pus pichons coma vos, que son pas solament de glèisa, a carga de daissar lo poder esperital a una mena de jos-abat que se ditz prior... Cocut e cocut, totes sèm cocuts...

... [...]Dempuèi lo començament sèm acocudits [...] Dempuèi lo començament... [...] Coma se nòstre país èra una tèrra de sèrva per la caça de l'aur e del sang, l'aur e lo sang dels òmes...

Joan Bodon. La quimèra, primièra part, X

L'òme de l'ase

«Se vòls, te vau contar l'òme de l'ase»

Coma me calavi, el, i anèt:

« Un còp èra dins un convent i aviá un monge nèci et mut... Tlament nèci e tlament mut que lo paire superior per se'n desbarrassar decidiguèt de lo mandar dins un autre convent pro luènh dins un país perdut.

E lo paure monge partiguèt tot sol, montat sus un ase. Ni lo monge ni l'ase sabían lo camin e se perdèron. Una setmana de caminar, un mes. Lo monge ne podí pas mai. L'ase encara mens. Garrejava, trescambava. Paure bèstia ! Un matin s'aplatussèt sens poder se tornar levar e moriguèt.

Lo monge, de la sias mans, curèt un trauc per sebelir l'ase tant e tant que s'ensagnosiguèt los dets. Tornèt butar la tèrra fresca sul cadavre puèi s'agenolhèt dessus, las mans jonchas e los uèlhs virats...

Lo primièr que passèt demandèt :

- Qual es sebelit aquí ?
- Borron !... Borron !... barbotinèt lo monge.
- E consí t'apèlas-tu ?...
- Men !... Men !...

D'aver tant parlat, lo monge tornèt virar los uèlhs e jónher las mans. L'òme s'agenolhèt el tanben e preguèt de tota son arma... Un autre passèt... Un autre... Per tot lo país se saguèt qu'un sant èra mòrt, que lo seu companh, un monge pus sant, gardava la tomba...

Los pelegrinatges de començar. Los miracles tanben. Sus la tomba se bastiguèt una glèisa, una basilica qu'acaptava tot. Lo monge totjorn se calava sens se bolegar de plaça. Ni mai jamai patiguèt pas de res amb totes los pelegrins. Puèi moriguèt. Lo sebeliguèron amb l'ase. Pus tard un sabent escriguèt dos polits libres : las vidas de Sant Borron e de Sant Men... Mas perqué me demandavas çò qu'èra la religion ?... »

Joan Bodon. Lo libre dels grands jorns II, 10

Lo darrièr mot

Escriure encara, escriure... Mas lo libre qu'escriurai serà lo darrièr. Passat ieu degun lo legirà pas. E mai seriá lo libre pus grand de nòstra lenga. Una literatura s'acaba pas per un cap d'òbra ça que la...

Dins un monastile d'un còp èra, sus un lièch de cendres, lo paire abat, un sabent, un sant, trabalhava a la mort. A son entorn totes los fraires agenolhats qu'esperavan. Volián pas daissar perdre res de las darrièiras paraulas de lor superior, que probable serián un ensenhament.

Lo paire abat se virèt, dobriguèt lo cais. Los fraires de se sarrar totes encara mai. E ausiguèron :
« Voldriái far pisson... »

Èra mòrt lo paure abat.

De qué serán los darrièrs mots de nòstra lenga ? Es un òme a la mòrt que los cridarà ? Benlèu un mot tot sol ? A la mòrt. Mas la mòrt es la vida. Es lo grand mot que l'òme oblida. Alara donc morir al pus lèu ?

Escriure en òc o en francés : dins cent ans d'aicí degun me legirà pas ni mai ni mens. E se n'i a pas pro de cent ans ne metrem dos cents... N'arribarem al meteis punt. S'es aital, escriurai pas res... Lo pauc de temps que m'es comptat.

Joan Bodon. Lo libre dels grands jorns II, 2